

EERSTE DENKRICHTINGEN ROND AANPAK
GEZONDHEIDSACHTERSTANDEN TEN TIJDE VAN
CORONA, OKTOBER 2020

INLEIDING

Het coronavirus en de daarvoor genomen maatregelen in Nederland hebben veel impact op ons dagelijks leven en op de gezondheid van mensen. De eerste tekenen dat door deze crisis de gezondheidsachterstanden verder toenemen worden zichtbaar. In de eerste fase van de coronacrisis zijn gemeenten vooral bezig geweest met crisismanagement. Daarna verschoof de focus richting vooruitkijken naar de toekomst. Tegelijkertijd blijft het door de aanhoudende coronabesmettingen

laveren tussen crisismanagement en gericht herstelbeleid. Dit maakt de aanpak van gezondheidsachterstanden voor gemeenten op dit moment extra uitdagend.

GezondIn ging vlak na het uitbreken van de coronacrisis samen met gemeenten (wethouders, beleidsmedewerkers en professionals in de wijk) in gesprek over de volgende vragen:

- Welke creatieve oplossingen en beleidslijnen zijn bedacht om verdere gezondheidsachterstanden bij kwetsbare groepen te voorkomen?
- Hoe kunnen we adequaat anticiperen op de toename van Sociaal Economische Gezondheidsverschillen (SEGV) en van kwetsbare groepen die buiten de boot (dreigen te) vallen?
- Kunnen we de aanpak van gezondheidsachterstanden een plek geven in het herstelbeleid voor de toekomst en hoe dan?
- Hoe kunnen we de daadkracht, energie en flexibiliteit die te zien was bij de start van de coronacrisis zo goed mogelijk behouden en een plek geven in de komende periode?

De uitkomsten van deze gesprekken en de hoofdlijnen uit actuele rapporten van onder andere het SCP, SER en RVS hebben we gecombineerd tot een aantal eerste denkrichtingen voor beleid en aanpak van gezondheidsachterstanden ten tijde van corona. In de komende periode wil GezondIn deze samen met u en andere partners verder aanscherpen en aanvullen.

Elf denkrichtingen

1. Zorg dat er snel(ler) zicht is op hoe gezondheidsproblematiek zich ontwikkelt bij mensen in kwetsbare posities
Breng mensen in kwetsbare situaties regelmatig in beeld, zorg dat risicogezinnen/situaties sneller worden signaleerd. Bespreek deze signalen regelmatig met partijen zoals welzijn, wijkteam en schuldhulpverlening en stimuleer dat er snel op wordt geacteerd. Breng de ontwikkelingen in toename of afname van problematiek in kaart; zoek naar nieuwe vormen van monitoring.
2. Benut, behoud en versterk de sociale basisinfrastructuur, zorg voor een vangnet voor kwetsbare burgers
Tijdens de eerste lockdown ontstond overal in het land wijkkracht: inwoners namen initiatief en hielpen elkaar. Informele en formele hulporganisaties zochten elkaar meer op waardoor het vangnet voor kwetsbare burgers is toegenomen. Investeer hier als gemeente in en onderhoudt de relatie met netwerken en samenwerkingsverbanden in de wijken. Geef initiatieven vertrouwen en handlungsruimte. Hier heb je baat bij in een volgende crisis, maar ook nu om zicht te krijgen op knelpunten en oplossingen. Zorg ook voor goede telefonische bereikbaarheid en heropen zo snel als mogelijk fysieke loketten bij gemeente of wijk/ buurtcentra waar mensen met hun hulpvragen terecht kunnen. Overweeg ook aanbestedingen als kwetsbare mensen hiermee niet bereikt worden.

3. Zorg voor begrijpelijke informatie
Zorg voor een eenvoudige uitleg van de richtlijnen. Dit werkt stressverlagend. Veel mensen zijn bang of bezorgd over besmetting door het coronavirus en hebben moeite met het begrijpen van alle richtlijnen. Zorg dat alle boodschappen vanuit de gemeente en lokale organisaties eenvoudig worden uitgelegd. Test bij een aantal mensen met een lage opleiding of anderstaligen of ze de informatie begrijpen en pas deze zo nodig aan. Wees zichtbaar en uitgesproken over welke info leidend is (uit land van herkomst of lokale maatregelen).
4. Geef voorrang aan mensen in kwetsbare situaties (equity in all policies) bij beleidsbeslissingen.
Bedenk bij beleidsbeslissingen, subsidievoorwaarden en eventuele bezuinigingsplannen steeds wat het effect zal zijn op de inwoners in een kwetsbare situatie. Neem als uitgangspunt dat met ieder besluit juist hun positie zoveel mogelijk versterkt moet worden en er zeker niet op achteruit kan gaan.
5. Investeer in de mentale gezondheid van mensen in kwetsbare situaties
In het bijzonder van alleenstaande geïsoleerde mensen, studenten, jongeren in het algemeen, mantelzorgers en ouderen. Dit kan door het versterken van sociale netwerken van individuen, stress en angst wegnemen en activiteiten die eenzaamheid doorbreken. Stimuleer dat mensen in deze periode van fysieke afstand toch betekenisvolle ontmoetingen hebben en kunnen meedoen.
6. Versterk digitalisering van zorg en ondersteuning: benut het succes van digitale ondersteuning.
In de afgelopen periode zijn er veel vormen van digitale ondersteuning in record tempo tot stand gekomen, zowel individuele ondersteuning als breder op groepsniveau. Versterk dit en bekijk hoe ook laag opgeleide mensen en anderstaligen hierin mee kunnen worden genomen. Digitalisering biedt ruimte om groepsinterventies in te zetten voor laag risico individuen/gezinnen, waardoor er ook ruimte ontstaat om waar nodig mensen uit kwetsbare groepen extra aandacht te geven op individueel niveau.
7. Benut de vrijetijdsector (oa. cultuur) op innovatieve manieren
De culturele sector werkte afgelopen jaren aan versterking van de arbeidsmarkt. Nu die sector vrijwel geheel is stilgevallen, is gezamenlijke aandacht nodig om de crisis te doorstaan. Onderzoek hoe deze sector kan bijdragen aan verlichting van de situatie van mensen in kwetsbare of geïsoleerde situaties.
8. Signaleer en acteer sneller bij armoede & schulden
Bij meerdere sectoren en organisaties, ook vanuit de huisarts of informele zorg, kunnen signalen over schulden worden opgevangen. Stimuleer en faciliteer dat men snel kan doorverwijzen bij beginnende schuldenproblematiek. Haal drempels weg zodat mensen snel en stress sensitief worden geholpen.
9. Rust klantmanagers en ondersteuners breder toe
Zodat zij met een brede blik kijken en bij het begeleiden naar werk ook aandacht voor gezondheid en gezondheidsbevorderende interventies hebben. Stimuleer dat zij coachend begeleiden en mensen activeren en doorverwijzen naar activiteiten die de gezondheid verbeteren. Een sterke sociale basisinfrastructuur is daarbij een randvoorwaarde.

10. Kansengelijkheid in onderwijs en arbeid

Geef extra aandacht aan kinderen en jongeren in kwetsbare situaties. Bijvoorbeeld: vergroten van mentale veerkracht, begeleiding in leren, kansen op opleiding bij werkloosheid van jongeren. Bevorder initiatieven zoals huiswerkmaatjes of volwassenen die jongeren coachen. Betrek de jongeren om mee te denken over deze initiatieven en nodig ze uit zelf met oplossingen te komen.